

Nr 85.

Av herr **Öhman m. fl.**, om vissa ändringar i lagen om polisväsendet i riket.

Den nuvarande polislagen, för vars utformning förutvarande socialdemokratiska regeringen närmast bär ansvaret, är en av de reaktionära lagar, som under de senaste åren kommit från riksdagens bord.

Genom denna lag sattes ett ypperligt vapen i händerna på borgarna att användas mot arbetarna och är därtill ett av de mest omotiverade ingrepp i den kommunala självstyrelsen, som skett på många år.

Under tiden för den möllerska polislagens tillkomst gjordes gång efter annan framställning från poliskåren i landet om att riksdagen skulle antaga en lag, som bättre tryggade polisens ställning, och å andra sidan höjdes allt kraftigare kravet på att kommunerna skulle erhålla större inflytande på polisväsendet än vad tidigare varit fallet.

I angivet syfte att söka lösa båda dessa viktiga frågor framlade hr Adolf Olsson i Gävle en motion vid 1924 års riksdag. Vi skola i detta sammanhang icke ingå på spörsmålet, hur motionären tänkt sig fylla de krav, som angåvos vara motionens syfte, vi endast erinra om att då det utskott, som behandlade motionen i fråga, yrkade på skrivelse till regeringen om att för riksdagen framlägga förslag till ny polislag, kom debatten i riksdagen icke att röra sig om motionärens förslag, utan kom den att utgöra en principdebatt om frågan. Därunder framhöll man från socialdemokratiskt håll med synnerligen kraftig skärpa, att bestämmanderätten över polisväsendet skulle tillkomma kommunerna och icke läggas i händerna på de administrativa myndigheterna.

När den socialdemokratiska regeringen efter riksdagsmannavalen 1924 tillträdde, upptogs frågan omedelbart av regeringen. Socialministern hr Gustav Möller tillsatte en kommitté för att inom socialdepartementet biträda med granskning av ett inom departementet utarbetat förslag till omorganisation av polisväsendet i riket. I denna kommitté insattes socialdemokraterna Bernhard Eriksson som ordförande och Adolv Olsson i Gävle samt tre borgerliga ledamöter. I sin kritik över förslaget framhöllo de sakkunniga, att »såsom en väsentlig svaghet hos förslaget måste emellertid be-tecknas, att de kommunala representationerna erhållit ett allt för ringa inflytande å polisväsendet». Av detta uttalande skulle man lätt kunna få den uppfattningen, att de sakkunniga därmed avsågo att slå vakt om den

kommunala självbestämmanderätten beträffande polisväsendet. Detta var emellertid inte fallet. De positiva ändringsyrkanden, som av de sakkunniga föreslogos, gingo icke ut på att ge de kommunala myndigheterna någon avgörande bestämmanderätt över polisväsendet. Det inom socialdepartementet ursprungligen utarbetade förslaget till polislag kom sålunda att i tämligen obeskuret skick av dåvarande socialminister Möller framläggas vid 1925 års riksdag och kom att bilda grundvalen för den nuvarande reaktionära polislagen, vari den reela makten lägges i polisbefällets händer och hos de administrativa myndigheterna.

Lagen ålägger sålunda kommunerna att anställa polismän i den omfattning som erfordras för polisverksamhetens ombesörjande. Men det tillkommer emellertid icke kommunerna att själva avgöra det antal polismän, som erfordras, utan har denna bestämmanderätt lagts i länsstyrelsernas och regeringens händer. Om en polischef eller polismyndighet kräver ett större antal polismän än vad som den kommunala myndigheten anser vara av behovet påkallat, kan regeringen med stöd av polislagen ålägga kommunen att anslå medel för ytterligare det antal polismän, som polischefen bestämmer. Kommunernas roll blir att tåga, lyda och betala. Kommunerna äga heller icke att bestämma något om polisens placering inom distriktet, utan även därvidlag är det polischefen som är den bestämmande. Befogenheten att tillsätta eller entlediga polismän tillkommer också i verkligheten polischefen ensam.

Landsbygdskommunerna tillåtas visserligen välja fjärdingsmän, men om den valde av någon anledning icke skulle falla vederbörande länsstyrelse i smaken, så blir han aldrig förordnad, utan äger länsstyrelsen utan vidare rätten att förordna till fjärdingsman den som bäst behagar dem.

Det är emellertid icke nog med att kommunerna åläggas att foga sig efter polischefens vilja beträffande antalet polismän inom orten, utan städer eller köpingar med minst 10,000 innevånare äro därjämte ålagda att hålla ett visst antal reservpolismän för att som det heter i lagen, »vid tillfälligt behov av polisförstärkning å annan ort där biträda vid upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet». Erfarenheten har emellertid visat, att denna reservpolis' egentliga uppgift är att vakta strejkbrytare och uppträda utmanande mot organiserade arbetare. Denna bestämmelse i lagen är sålunda en ren utmaning mot arbetarklassen.

Tidigare fanns det visserligen strejkbrytarpolis, men ej såsom laglig institution, utan var den organiserad genom frivilligt avtal mellan vissa städer och staten. Inom arbetarkretsar rådde helt naturligt en mycket stark opposition mot denna strejkbrytarpolis, och med arbetarnas stegrade inflytande inom de kommunala förvaltningarna har det heller icke kommit att dröja länge förr än den skulle varit avskaffad. Vid tiden för den möllerska polislagens tillkomst hade redan en del städer uppsagt sitt avtal med staten att hålla strejkbrytarpolis, bland andra Stockholm. Den möllerska

lagen upphöjde emellertid till arbetarklassens fienders stora förtjusning strejkbrytarpolisen till en i lag fastställd institution.

Även beträffande polisens beväpning och utrustning har beslutanderätten lagts i polischefernas och regeringens händer. Kommunerna tillerkänns endast rätten att betala vapenrustning.

Den möllerska polislagen är således ur alla synpunkter reaktionär och antidemokratisk. Det är en lag som på ett synnerligen viktigt område frångått kommunerna självbestämningrätten och i stället givit de administrativa myndigheterna fullmakt att kommendera dem. Det är således icke endast en tillfällighet, att polismärket är en trogen kopia av fascistmärket. Hela lagen bär fascismens märke.

I anslutning till vad vi anfört hemställa vi,

1) att riksdagen måtte besluta sådan ändring i 1925 års lag om polisväsendet i riket, att de kommunala myndigheterna medgivas rätten att själva välja, anställa och bestämma antalet polismän och fjärdingsmän, som inom respektive polisdistrikt kunna anses erforderliga för ordningens upprätthållande;

2) att förpliktelsen för städer eller kommuner att hålla s. k. reservpolis bortfaller och stadganden införas i polislagen om förbud för polisens användning mot arbetarna vid arbetskonflikter.

Stockholm den 19 jan. 1929.

Oscar Öhman.

Nils Flyg.

Aug. Spångberg.

Viktor Herou.

Edoff Andersson.

Verner Karlsson.

J. P. Dahlén.
